

МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

НАУКОВІ ПРАЦІ МАУП

Засновано у 2001 р.

Випуск 3(19)

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2008

УДК 330-339; 321.7; 159.9
ББК 65.9(4УКР)я43
М43

Редакційна колегія

Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф. — головний редактор
Саєвич І. Г., канд. філол. наук — відповідальний редактор
Чирков В. М. — відповідальний редактор за випуск

Економічні науки

Баєва О. В., д-р біол. наук, проф., Дахно І. І., д-р екон. наук, проф., Дмитренко Г. А., д-р екон. наук, проф., Захожай В. Б., д-р екон. наук, проф., Кривобороденко Г. П., д-р екон. наук, проф., Куроченко О. В., д-р екон. наук, проф., Поляков О. М., д-р екон. наук, проф., Радзієвський О. І., д-р екон. наук, Федоренко В. Г., д-р екон. наук, проф., Швець В. Я., д-р екон. наук, проф., Шостак Л. Б., д-р екон. наук, проф.

Політичні науки

Антонюк О. В., д-р політ. наук, проф., Бабкіна О. В., д-р політ. наук, проф., Бідзюра І. П., д-р політ. наук, проф., Варзар І. М., д-р політ. наук, проф., Головатий М. Ф., д-р політ. наук, проф., Джинчарадзе Н. Г., д-р філос. наук, проф., Хижняк І. А., д-р іст. наук, проф., Храмов В. О., д-р політ. наук, проф., Шуба О. В., д-р політ. наук, проф.

Психологічні науки

Балл Г. А., д-р психол. наук, проф., Лігоцький А. О., д-р пед. наук, проф., Ложкін Г. В., д-р психол. наук, проф., Охременко О. Р., д-р психол. наук, проф., Приходько Ю. О., д-р психол. наук, проф., Синьов В. М., д-р пед. наук, проф., Чуприков А. П., д-р мед. наук, проф.

Юридичні науки

Александров Ю. В., канд. юрид. наук, проф., Ануфрієв М. І., канд. юрид. наук, проф., Бородин І. Л., д-р юрид. наук, проф., Бандурка О. О., д-р юрид. наук, проф., Корнієнко М. І., канд. юрид. наук, проф., Марчук В. М., д-р юрид. наук, проф., Подоляка А. М., канд. юрид. наук

М43 Міжрегіональна Академія управління персоналом.

Наукові праці МАУП / Редкол.: М. Ф. Головатий (голов. ред.) та ін. — К. : МАУП, 2001. — Вип. 1. —

ISBN 966-608-120-2

К. : ДП «Вид. дім «Персонал», 2008. — Вип. 3(19). — 244 с.: іл. — Бібліогр. в кінці ст. — ISBN 978-966-608-923-9

У збірнику наукових праць публікуються статті науковців, які займаються проблемами розвитку економіки, політології, психології і права.

Для науковців, викладачів, студентів, а також усіх, кого цікавить розвиток науки в Україні.

Збірник "Наукові праці МАУП" зареєстровано Державним комітетом інформаційної політики, телебачення та радіомовлення України (свідоцтво від 11.04.02 за № 6048, серія КВ) як наукове видання, в якому висвітлюються результати наукових досліджень в галузях економіки, політології, соціології, психології, права, матеріалів наукових конференцій.

Вищою атестаційною комісією України "Наукові праці МАУП" визнано як фахове видання з економічних і психологічних наук (за постановою Президії ВАК України № 1-05/6 від 14 червня 2007 р.).

ББК 65.9(4УКР)я43+88я43

ISBN 966-608-120-2

ISBN 978-966-608-981-9

© Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП), 2008
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008

ЗМІСТ

ЕКОНОМІЧНІ НАУКИ	5	Ус М. И. <i>Современные подходы к процессам управления</i>	70
Дікарев О. І. <i>Інвестування паливно-енергетичного комплексу: світовий досвід для України</i>	5	Булавін П. Г. <i>Загальна характеристика формування цілей державного управління у зовнішньоекономічних відносинах</i>	76
Мойсеєнко І. П. <i>Індикативний метод оцінювання інтелектуального потенціалу</i>	11	Колосінський Є. Ю., Масалковська Л. <i>Вплив економічної глобалізації на діяльність суб'єктів господарювання</i>	80
Чернуха Н. М., Чернуха Г. О. <i>Інтеграція у сучасному освітньому просторі</i>	15	Аль-Тмейзі А. Ю. <i>Авіаційний комплекс України та його вплив на якість транспортних послуг</i>	88
Рибак О. М., Білоус А. О. <i>Досвід реформування вищої освіти у країнах Центральної та Східної Європи і його значення для України</i>	19	Лугова Г. В. <i>Санітарно-епідеміологічний моніторинг як інструмент управління профілактикою кишкових інфекцій серед військовослужбовців військових частин, що розташовані в басейні Дніпра</i>	92
Мушкин И. М. <i>Развитие дистанционного образования в высшей школе</i>	26	Сафонова А. С. <i>Генезис розвитку процесів фінансової глобалізації світової економіки в контексті інтеграційної взаємодії країн</i>	96
Мироненко В. В., Саєвич І. Г. <i>Інтернет як сучасна технологія навчання</i>	30	Арбузов А. Б. <i>Ризики кредитного портфеля в системі банківських ризиків</i>	102
Мельник П. П. <i>Економіко-екологічна збалансованість у системі захисту рослин</i>	34	Чабаненко В. В. <i>Формування загальноєвропейського ринку праці у процесі європейської економічної інтеграції</i>	111
Топчій С. П. <i>Інтеграційні об'єднання на ринку зерна України: переваги і недоліки</i>	38	Шарапов С. В. <i>Адміністративне управління в системі загального управління підприємством</i>	118
Кулик Р. О. <i>Методологія створення регіональних кластерів та оцінювання їх ефективності</i>	43	Янгалічев Р. Н. <i>Теоретичні основи розподілу і перекладання податків</i>	124
Кузнецов М. С. <i>Суцність колективного трудового конфлікту как объекта государственного управления</i>	50	Мамедов А. <i>Проект трубопровода “Баку–Одесса–Броды”: реалии и перспективы реализации</i>	132
Халамендик В. Д. <i>Професійна підготовка випускників вищих навчальних закладів: проблема управління</i>	57		
Давиденко А. П. <i>Роль держави в підтримці розвитку ринку послуг в Україні</i>	63		

Н. М. ЧЕРНУХА

Г. О. ЧЕРНУХА

Міжрегіональна Академія управління персоналом, м. Київ

ІНТЕГРАЦІЯ У СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРІ

Наукові праці МАУП, 2008, вип. 3(19), с. 15–18

Висвітлено проблеми інтеграції як психолого-педагогічного та соціологічного феномена, проаналізовано інтеграцію виховних соціальних впливів у сучасному соціумі, освітньому середовищі, зокрема, у формуванні громадянськості особистості.

У низці пріоритетних напрямів модернізації сучасної освіти в Україні одним із достатньо вагомим і суттєвим можна назвати інтеграцію в освіті взагалі та інтеграцію виховних соціальних впливів у сучасному соціумі зокрема.

Інтеграція (від лат. *integratio* – відновлення, заповнення, від *integer* – цілий) як мета і шлях створення цілісності має свою структуру й певні функції. Вона протистоїть стихійним виявам сил суспільства і розглядається як процес, спрямований на досягнення єдності й цілісності в середині системи, що ґрунтується на взаємозалежності окремих спеціалізованих елементів.

Інтеграція соціальна – процес перетворення відносно самостійних, малопов'язаних між собою об'єктів (індивідів, груп, класів, держав) у єдину цілісну систему, що характеризується погодженістю та взаємозалежністю її частин на основі загальних цілей, інтересів та ін. [9].

Функції інтеграції визначені тим, що досягнення загальної мети в межах однієї організації, освітнього закладу є неможливим. Поділяючи думку багатьох науковців, які займаються питаннями інтеграції, взаємодії в галузі освіти, відзначимо, що на сучасному етапі реформування та модернізації освіти в Україні саме інтеграція виховних соціальних впливів суспільства є одним із найоптимальніших шляхів реалізації завдань, поставлених перед усіма, хто займається проблемами освіти.

Проблеми інтеграції як психолого-педагогічного феномена висвітлено у дослідженнях таких відомих учених, як Я. Коменський, К. Ушинсь-

кий, Х. Алчевська, С. Русова, В. Сухомлинський, О. Сухомлинська, І. Бех та ін.

Методологічними засадами дослідження інтеграції в освіті та інтеграції виховних соціальних впливів у суспільстві є наукові доробки В. Беляєва, А. Бойко, В. Болгаріної, Є. Бондаревської, В. Бочарової, І. Зязюна, О. Караман, І. Карпенка, Н. Крилової, Ю. Легенького, Л. Матвеевої, М. Михальченка, В. Нікітіна, С. Савченка, Ю. Сингаївської, Г. Печенського, Р. Позінкевича, Г. Філонова, Л. Штефан, Н. Щуркової та ін.

Аналіз психолого-педагогічних, філософських, культурологічних, соціологічних аспектів проблеми дослідження, а також напрацювання науковців і практиків щодо впровадження інноваційних моделей в сучасній педагогічній практиці свідчать, що інтеграція виховних соціальних впливів суспільства як психолого-педагогічний та соціологічний феномен є достатньо актуальною для сьогодення.

Аналіз літератури з досліджуваної проблеми дає змогу стверджувати, що вивчення інтеграції виховних соціальних впливів суспільства має давню міждисциплінарну традицію, що ґрунтується на філософських, соціально-психологічних і педагогічних підходах. Їх загальним теоретико-методологічним підґрунтям, яке визначає фундаментальність сутнісних характеристик, є розуміння інтеграції як процесу відновлення, як мета і шлях створення цілісності, що має свою структуру і певні функції; як процес становлення й підтримки соціальних взаємодій і взаємин між діями, що є однією з функціональних умов рів-

новаги соціальної системи поряд з адаптацією; як процес досягнення мети й збереження ціннісних зразків [2].

Методологічна основа інтеграційних процесів у освітньому середовищі ґрунтується передусім на засадах системного підходу в аналізі суспільних процесів та явищ; діалектиці інтеграційних властивостей в освітньому середовищі; ідеях особистісно-орієнтованого підходу щодо організації виховного й навчального процесів.

Зазначимо, що для вирішення проблем дослідження сучасної освітньої практики доцільно враховувати ті обставини, що впродовж усього ХХ ст. спостерігалось протистояння двох основних сфер людського пізнання — природознавчої й гуманітарної. Звісно, у сучасних умовах існують два полюси людської культури: на одному з них — сучасна наукова модель світу, створена природничими науками — фізикою, космологією, хімією, біологією, а на іншому — гуманітарна культура, яка не терпить спрощення та ідеалізації.

Розвиток природничих і гуманітарних наук до ХХ ст. йшов шляхом їх спеціалізації та диференціації. Починаючи з другої половини ХХ ст., ці тенденції поступово почали змінюватись інтеграцією, що виникла на основі різнобічних наукових напрямів і безпосередньо пов'язана з науково-технічним прогресом. З особливою силою ці процеси проходять у наш час. Інтеграційні тенденції охопили як технічні засоби, так і всі процеси пізнання, а також теоретичні прийоми, методи, процедури наукового дослідження, що породжують нові форми та види наукової діяльності. Останнім часом інтеграція активно займає свої позиції в освітньому просторі.

Ґрунтовне опрацювання наукових праць з визначеної проблеми дає підстави стверджувати, що в освіті інтеграція розглядається передусім як процес досягнення її цілісності та системності.

На сьогодні інтеграція в освіті виявляється у всіх компонентах освітньої системи: від створення навчального закладу інтегрованого типу до інтегрованого уроку, від інтеграції у процесі виховання та соціалізації до інтеграції виховних соціальних впливів у сучасному соціумі.

Звернення до аналізу кризи у сучасному суспільстві [16; 17], зокрема у сучасному українському соціумі, дає змогу констатувати: як ніколи, у достатньо непростих економічних, політичних, соціокультурних умовах в Україні здійснюється інтеграція виховних соціальних впливів суспільства, пошук консенсусу, діалогу, взаємопорозуміння, що дає змогу вважати її од-

нією з основних детермінант конструювання та моделювання змісту освіти й усього процесу виховання та соціалізації підростаючого покоління в майбутньому.

Саме такий підхід дає можливість усім і кожному цілісно та особистісно значущо приймати соціум, гідно пізнати й відчутти себе у навколишньому світі.

У зв'язку з переходом України до нового етапу розвитку суспільних відносин докорінно змінився характер соціальних відносин. Така ситуація загострила проблему особистісної громадянськості молоді. Ця проблема зумовлюється впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників, які знаходяться в постійній взаємодії між собою, тобто у процесі постійної інтеграції. Для розв'язання проблеми громадянського виховання молоді та її адаптації до сучасних суспільних умов необхідно виявити чинники цієї інтеграції. Цей багаторівневий процес охоплює всі сфери діяльності людини (духовну, емоційну, соціальну). У загальному вигляді чинники громадянської інтеграції, на наш погляд, можна уявити як соціальні фактори, що відбивають соціокультурний та індивідуально-особистісний аспекти.

З позиції визначеної нами проблеми, *громадянська інтеграція — це процес узяття державою під свій контроль взаємодії всіх соціальних інститутів суспільства й соціальної діяльності своїх громадян для користі всіх його членів.*

Зуважимо, що діагностику рівнів і критеріїв громадянськості сучасної особистості через інтеграцію виховних соціальних впливів суспільства в умовах сьогодення доцільно пов'язувати з положеннями особистісно-орієнтованого підходу, зі ставленням до вихованця як самостійної особистості, суб'єкта взаємодії, що передбачає допомогу в розкритті здібностей та їх реалізації.

В основу виокремлення рівнів і критеріїв громадянськості сучасної особистості можна покласти наступні критерії:

- зміна настанов, ставлення до різноманітних справ у своєму соціумі, усвідомлена участь у соціальній діяльності (*громадянська самовизначеність*);
- позитивні зміни в мотиваційній структурі діяльності (*громадянська цілеспрямованість*);
- посилення мотивації до опанування рідної, державної, іноземної мови та усвідомлення їх соціальної ролі, а також прагнення до оволодіння комунікативною культурою мов (*громадянська мовна позиція*);

- динаміка в реальному ставленні особистості до різноманітної діяльності в найближчому соціальному оточенні, що визначається за такими позиціями, як цілеспрямованість, самостійність, сумлінність, ретельне ставлення до праці, здатність до творчого виконання трудових операцій (*громадянська самоактуалізація*);
- розширення спектра виконаних справ, підвищення соціальної відповідальності за стан цих справ (*громадянська самореалізація*);
- участь у соціально значущих справах (*громадянська активність*);
- підвищення рівня задоволеності організацією діяльності (*громадянська позиція*);
- формування соціокультурної компетентності, що містить знання про Всесвіт, країну, регіон, духовний пантеон України, акумулювання знань про звичаї, традиції, етикет народу (*громадянська адаптація в довкіллі*).

Запровадження та реалізація в педагогічній практиці інтеграційної особистісно зорієнтованої моделі, формування громадянськості особистості дали змогу виявити соціально-педагогічні умови ефективної організації процесу формування громадянськості особистості в сучасних соціокультурних умовах:

- активне включення в сучасну педагогічну практику досвіду ціннісно-змістовного аналізу проблем формування громадянськості особистості як особливого елемента сучасного навчально-виховного процесу;
- високий рівень компетентності педагогів, вихователів, соціальних працівників, усіх, хто займається проблемами виховання, формування громадянськості особистості;
- створення атмосфери авторитетного та шанобливого ставлення до процесу формування громадянськості особистості, відповідного соціокультурного тла у навчально-виховному процесі;
- гуманізм взаємин у системі “викладач — учень”, суб’єкт-суб’єктний характер їхніх стосунків;
- організація та забезпечення постійного аналізу, діагностування та контролю за процесом формування громадянськості особистості;
- стимулювання учнівської молоді до підвищення рівня громадянськості; забезпечення самореалізації кожної особистості в сучасних соціокультурних умовах;

- наявність науково-методичного забезпечення процесу формування громадянськості (навчально-виховні програми, методики й педагогічні технології, інновації);
- усвідомлення учасниками навчально-виховного процесу закономірностей розвитку і взаємозв’язку складових цілісної громадянської культури особистості та діадичної єдності і взаємозалежності громадянських відносин у формуванні громадянських якостей особистості;
- інтеграція виховних соціальних впливів на всіх рівнях сучасного суспільства;
- створення інтеграційних суспільних умов для задоволення та адекватного формування необхідних біологічних і соціально-економічних потреб особистості;
- зміна позиції учасників педагогічного процесу (з урахуванням активної взаємодії сім’ї та загальноосвітньої школи) і відповідної його перебудови з процесуального на результативний підхід у формуванні громадянськості особистості на підставі результатів діагностування окремих її інтеграційних якостей;
- педагогічно обґрунтований відбір змістовного матеріалу (теоретичного й практично-перетворюючого) на підставі критеріїв науковості, суспільної значущості, систематичного використання його як основи для особистісних вправлень, альтернативних виборів у навчально-пізнавальній, пошуково-дослідницькій та організаційно-перетворюючій діяльності учнівської молоді з метою формування їхніх знань (громадських норм і цінностей), умінь та навичок громадянської поведінки, мотиваційного включення усвідомлених установок, адекватної спрямованості громадянських вчинків (пропорційно до індивідуалістичної та колективістичної їх збалансованості);
- методично-доцільний відбір організаційних форм і методів навчально-виховної діяльності педагогів, які б відповідали меті й змісту, будувалися на закономірностях процесу формування ціннісно-нормативної регуляції громадянської поведінки та забезпечували адекватність навчальних і позанавчальних видів громадянської діяльності учнівської молоді їхній громадянській культурі; виконання ними відповідних соціальних ролей;

- пріоритетність особистісного самовдосконалення учнівської молоді на основі діагностики та корекції рівня розвитку інтеграційних рис громадянськості; активної педагогічної підтримки з боку батьків і педагогів, які виступають у ролі помічників і наставників зразкової громадянської поведінки.

Таким чином, викладене вище дає підстави стверджувати, що інтеграція виховних соціальних впливів суспільства як сучасний психолого-педагогічний та соціологічний феномен є суттєвим підґрунтям для підвищення якості освітніх послуг у сучасних соціокультурних умовах.

Література

1. Андрієнко О. С. Соціальні технології в діяльності соціального педагога // Соціальна робота в Україні на початку XXI ст.: Проблеми теорії і практики: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Київ, 29–31 жовт. 2002 р.): У 2 т. — К., 2002. — Т. 2. — С. 156–164.
2. Бернштейн Є. Р. Соціокультурна трансформація в Україні // Культурна політика в Україні в контексті світових трансформаційних процесів: Матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. — К., 2001. — С. 58–61.
3. Бех І. Законопростір сучасного виховного процесу // Вища освіта України. — 2004. — № 1. — С. 10–13.
4. Бех І. Психологічні резерви виховання особистості // Рідна школа. — 2005. — № 2. — С. 11–13.
5. Болонський процес: Нормативно-правові документи / Укл.: З. І. Тимошенко, І. Г. Оніщенко, А. М. Греков, Ю. І. Палеа. — К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2004. — 102 с.

6. Гаврилюк В. В., Трикоз Н. А. Динамика ценностных ориентаций в период социальной трансформации (поколенческий период) // Социол. исслед. — 2002. — № 1. — С. 17–24.

7. Гинецинский В. И. Основы теоретической педагогики. — СПб.: СПбГУ, 1992.

8. Головатий М. Ф. Політична психологія: Навч. посіб. — К.: МАУП, 2001. — 136 с.

9. Гончаренко С. Український педагогічний словник. — К.: Либідь, 1997. — 376 с.

10. Заверіко Н., Зверева І. Історико-теоретичний аналіз досліджень проблеми соціалізації особистості // Соціальна педагогіка і адаптивність особистості. — Суми: ВВП "Мрія", 1994. — С. 49–59.

11. Загвязинский В. И. Теория обучения: Современная интерпретация: Учеб. пособие для студ. высш. пед. завед. — М.: Издат. центр "Академия", 2001. — 192 с.

12. Загвязинский В. И., Амонашвили Ш. А., Закирова А. Ф. Идеал, гармония и реальность в системе гуманистического воспитания // Педагогика. — 2002. — № 9. — С. 3–10.

13. Закон України "Про освіту" // ВВР України. — 1996. — № 21. — 21 трав. — С. 253–278.

14. Зверева І. Д. Дефініції соціальної роботи та соціальної педагогіки // Практична психологія та соціальна робота. — 2001. — № 4. — С. 12–16.

15. Капська А. Й. Соціально-педагогічна діяльність на сучасному етапі розвитку української держави // Соціальна педагогіка: Підручник / За ред. А. Й. Капської. — К.: Центр навч. літ., 2003. — С. 3–26.

16. Щёкин Г. В. Диалог цивилизаций: Новые принципы организации мира. — К.: МАУП, 2002.

17. Щокін Г. Концепція соціального розвитку: Висновки для України. — К., 2002. — 70 с.

Інтеграція виховних соціальних впливів суспільства як сучасний психолого-педагогічний та соціологічний феномен є суттєвим підґрунтям для підвищення якості освітніх послуг у сучасних соціокультурних умовах.

Интеграция воспитательных социальных влияний общества как современный психолого-педагогический и социологический феномен является существенной основой для повышения качества образовательных услуг в современных социокультурных условиях.

Integration social parts of group of people as modern psychological-pedagogical and sociological phenom are a great part for good quality in socialculture parts.

Надійшла 8 жовтня 2008 р.